

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป

ส้มเขียวหวานเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นที่นิยมบริโภคของคนไทย ประเทศไทยสามารถผลิตส้มเขียวหวานได้ตลอดทั้งปี อย่างไรก็ตามส้มเขียวหวานเป็นพืชที่ต้องการการดูแลรักษาทุกระยะของการเพาะปลูก เนื่องจากมีความอ่อนไหวต่อโรคและศัตรูพืชสูง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูของส้มเขียวหวานตลอดช่วงการเพาะปลูก การที่เกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวานใช้สารเคมีในช่วงการเพาะปลูก ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมีหรือยาปราบศัตรูพืช นอกจากจะเพิ่มต้นทุนการผลิตให้สูงขึ้นแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาวอีกด้วย ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืนได้ แม้รัฐบาลจะได้ดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในอาหารมาพอสมควร แต่ตลาดสำหรับสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูง ก็ยังคงมีการเติบโตขึ้นอย่างช้าๆ เนื่องจากสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูงนั้นมีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรโดยทั่วไป ไม่มีชนิดของสินค้าให้เลือกหลากหลายดังเช่นสินค้าเกษตรทั่วไป และมีผลผลิตไม่ต่อเนื่องหรือมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ (วิฑูรย์, 2546) นอกจากนี้สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ตลาดสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพและความปลอดภัยสูงขยายตัวช้า เนื่องมาจากปัญหาความล้มเหลวของตลาด อันมีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาด โดยผู้บริโภคไม่มั่นใจว่าการซื้อสินค้าเกษตรที่ระบุว่าได้คุณภาพและมีความปลอดภัยตามมาตรฐานซึ่งมีราคาแพงกว่า มาบริโภคจะมีผลดีต่อสุขภาพมากกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป (สุวรรณ, 2545) ขณะที่ผู้ผลิตเองก็ไม่มีความมั่นใจว่าสินค้าที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูง ที่ตนจะวางแผนการผลิตนั้นจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจและเต็มใจจ่ายมากขึ้นเพียงใด

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักที่จะวิเคราะห์มูลค่าคุณภาพและความปลอดภัยของส้มเขียวหวานที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่าย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคส้มเขียวหวานที่มีคุณภาพและความปลอดภัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากตัวแทนครัวเรือนผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการทดลองทางเลือก (Choice Experiments) ซึ่งทำให้ทราบความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มหรือราคาแฝงของระดับต่างๆ ในทุกคุณลักษณะ จึงสามารถหามูลค่าของ

ส้มเขียวหวานที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่าย เมื่อคุณลักษณะด้านคุณภาพและความปลอดภัยของ ส้มเขียวหวานเปลี่ยนแปลงไปได้ หรือการวัดค่าส่วนเกินการชดเชย เมื่อคุณลักษณะใดคุณลักษณะ หนึ่งหรือหลายคุณลักษณะเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆกัน ซึ่งสามารถนำผลการศึกษา ไปประกอบการ พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิต ที่เป็นผลมาจาก ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคเพื่อให้ได้ส้มเขียวหวานที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูงขึ้น อันจะ เอื้อประโยชน์ให้แก่ภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลและมูลค่าของคุณภาพและความปลอดภัย เป็นแนวทางในการวางแผนและการกำหนดนโยบายส่งเสริม การผลิตและการตลาดส้มเขียวหวานที่ มีคุณภาพและความปลอดภัยได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการผลิตทางการเกษตรที่ยั่งยืนได้

การศึกษาในครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครัวเรือนผู้บริโภค ในอำเภอ เมือง อำเภอแม่ริม อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 394 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ข้อมูลการบริโภค ส้มเขียวหวาน ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการบริโภคในครัวเรือน และที่สำคัญทางเลือกที่ผู้บริโภคจะ เลือก จากชุดทางเลือกต่างๆ ที่กำหนดให้ ซึ่งในแต่ละทางเลือกนั้น ประกอบไปด้วยคุณลักษณะของ ส้มเขียวหวานในแต่ละระดับ ที่แตกต่างกัน และราคาของส้มเขียวหวานในแต่ละทางเลือก

จากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 394 ตัวอย่าง ทั้งหมด เป็นผู้ที่เคยซื้อหรือรับประทานส้มเขียวหวาน โดยร้อยละ 90.86 เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการซื้อสินค้ามา อุปโภค บริโภคหรือประกอบอาหาร เป็นประจำในครัวเรือน ร้อยละ 93.65 เป็นผู้ที่ชอบ ส้มเขียวหวานเป็น 3 อันดับแรก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร หรือ ประโยชน์ต่อสุขภาพ ที่จะได้รับจากการบริโภคส้มเขียวหวานเป็นหลัก รองลงมาเห็นว่าเป็นผลไม้ที่ มีราคาถูกเมื่อเทียบกับผลไม้ชนิดอื่นๆ และสะดวกซื้อ หรือสามารถหาซื้อได้ง่าย โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง 346 ราย (ร้อยละ 87.82) อายุของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ย คือ 46.84 ปี โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.93) มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาของผู้บริโภคตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้นั้นอยู่ในระดับ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.89 ของตัวอย่างทั้งหมด รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.01) อยู่ในช่วง 2,501-5,000 บาท รองลงมา คือ 1,001-2,500 คิดเป็นร้อยละ 23.35 โดยเฉลี่ยแล้วเท่ากับ 6,229.18 บาท ครัวเรือนผู้บริโภคร้อยละ 30.46 เป็น ครัวเรือนที่มีเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี อาศัยอยู่ ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) อาศัยอยู่นั้น มีอยู่ ร้อยละ 34.52 ส่วนครัวเรือนที่มีผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวนั้น มีอยู่ร้อยละ 38.83

ส้มเขียวหวานที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อมานั้น เป็นส้มเขียวหวานที่มีแหล่งผลิตในจังหวัด เชียงใหม่ รองลงมาเป็นส้มเขียวหวานที่มีแหล่งผลิตมาจากจังหวัดอื่นๆในภาคเหนือ โดยเฉลี่ยแล้ว

ผลผลิตส้มเขียวหวานที่กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภครู้จักชื่อนั้น เป็นส้มเขียวหวานที่มีแหล่งผลิตอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 99.40 ส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างจะซื้อส้มเขียวหวานมาจากตลาดสดทั่วไป รองลงมาเป็นร้านค้าตามข้างทางต่างๆ และซูเปอร์มาร์เก็ต ตามลำดับ โดยเฉลี่ยแล้วผลผลิตส้มเขียวหวานที่กลุ่มตัวอย่างซื้อมาเพื่อบริโภคเองหรือบริโภคภายในครัวเรือนรวมทั้งซื้อมาเป็นของฝากนั้น เป็นส้มเขียวหวานที่วางจัดจำหน่ายที่ตลาดสดโดยทั่วไปร้อยละ 78.02 และจากร้านค้าข้างทางร้อยละ 13.01 ที่เหลือเป็นส้มเขียวหวานที่วางจัดจำหน่ายในสถานที่ต่างๆ

ผู้บริโภครู้จักกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.66) เลือกซื้อส้มเขียวหวาน โดยไม่เคยสนใจว่าจะมีการระบุชื่อสวนหรือยี่ห้อด้วยหรือไม่ สำหรับความถี่ของการซื้อส้มเขียวหวานในแต่ละครั้งนั้น ในช่วงฤดูปลูกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.82) จะซื้อส้มเขียวหวานสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ส่วนในช่วงนอกฤดูกาลนั้น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.06) จะซื้อส้มเขียวหวานเพียงเดือนละครั้ง ผู้บริโภครู้จักกลุ่มตัวอย่างทุกรายนิยมซื้อส้มเขียวหวานแบบเป็นกิโลกรัม และมีเพียงร้อยละ 1.78 เท่านั้นที่เคยซื้อแบบเป็นกล่อง โดยจะซื้อในโอกาสที่ต้องการซื้อเป็นของฝากเท่านั้น สำหรับปริมาณส้มเขียวหวานที่ซื้อเป็นประจำนั้น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.69) ซื้อครั้ง 1-3 กิโลกรัมเท่านั้น ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคจากการซื้อหรือบริโภคส้มเขียวหวานนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยเจอปัญหาและอุปสรรคในการซื้อหรือบริโภคส้มเขียวหวาน มีเพียงปัญหาการเจอส้มเขียวหวานที่มีรสชาติไม่เป็นที่พอใจ รองลงมาคือปัญหาเรื่องเนื้อส้มฟาม (เนื้อสีขาว/ขุ่น แห้ง ไม่มีน้ำ) รวมทั้งปัญหาเรื่องไม่มี หรือค่อยไม่มั่นใจ ในการรับรองคุณภาพและความปลอดภัย และบางครั้งก็เจอผลเน่าเสียหรือนวมปะปนจากส้มเขียวหวานที่ซื้อมา ทั้งนี้ปัญหาต่างๆ ก็ยังถือว่าเป็นปัญหาในระดับต่ำ นอกจากนั้นผู้บริโภครู้จักกลุ่มตัวอย่างก็ยังให้ข้อเสนอแนะ ในเรื่องของการส่งเสริมให้ผู้ผลิตลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก และอยากให้มีการปรับปรุง หรือคัดเลือกเฉพาะส้มเขียวหวานที่มีคุณภาพ ไม่มีผลเน่าเสียปะปน เนื้อในไม่ฟาม และรสชาติหวานไม่เปรี้ยวเกินไป ก่อนนำออกมาจัดจำหน่ายให้ผู้บริโภค และอยากจะทำให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ตัวแทนครัวเรือนผู้บริโภครู้จักส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.37) เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารพิษตกค้างในอาหารและอันตรายจากสารพิษที่ตกค้าง อันจะก่อให้เกิดโรคหรืออาการเจ็บป่วยต่างๆ และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 30.46) จะมีความกังวลทุกครั้งว่าจะได้รับอันตรายจากสารเคมีตกค้างเมื่อซื้อผลไม้มาบริโภค

ผู้บริโภครู้จักกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.36 และ 21.32) เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ตามลำดับ) ว่ามีสารเคมีตกค้างในผลส้มที่ซื้อมาบริโภค ผู้บริโภค ร้อยละ 55.08 และ 35.53 เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย ตามลำดับว่า มีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตส้มเขียวหวาน แต่ผู้บริโภครู้จักส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.09) ไม่แน่ใจว่าสารเคมีที่ตกค้างในส้มเขียวหวานที่ซื้อมา บริโภคนั้นอยู่ใน

ระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ ส่วนผู้ที่เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งนั้นมีร้อยละ 33.50 และ 14.21 ตามลำดับ และผู้บริโภครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.86 และ 41.62) เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วย(ตามลำดับ) ว่าสารเคมีที่ตกค้างในสัมผัสมักมีการบริโภค และสะสมในร่างกายเป็น ระยะเวลาอันอาจ ก่อให้เกิดอันตรายได้

ตัวแทนผู้บริโภครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.48) เห็นด้วยถ้าหากจะมีการวางแผนนโยบาย กำหนดระบบการจัดการคุณภาพ และความปลอดภัยในสัมผัสมือเท้า โดยส่วนใหญ่เห็นว่า จะเกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภครเอง ทำให้เกษตรกรไม่ต้องเสี่ยงอันตรายต่อสารเคมี และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งประเทศดีขึ้น (ตามลำดับ) ถ้าหากในการดำเนินนโยบายการจัดการคุณภาพ และความ ปลอดภัย จะส่งผลให้ราคาของสัมผัสมือเท้าที่จะวางจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.09) ก็เห็นด้วยถ้าจะมีการผลักราคาบางส่วนเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคร โดยผู้ผลิต และ รัฐบาลจะต้องเข้ามาช่วยแบกรับภาระราคาที่จะสูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะแล้วผู้บริโภครคิดว่า รัฐบาลควร แบกรับภาระด้านราคามากที่สุด เมื่อพิจารณาสัดส่วนการแบกรับภาระด้านราคาที่จะสูงขึ้นนั้น ผู้บริโภครเห็นว่ารัฐบาลควรแบกรับภาระราคาที่จะสูงขึ้น (โดยเฉพาะ) ประมาณ ร้อยละ 43.21 รองลงมาควรเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคร และผู้ผลิต (โดยเฉพาะ) ร้อยละ 33.85 และ 22.94 ตามลำดับ ตามลำดับ การแสดงวิธีการรับรองคุณภาพและความปลอดภัยที่สามารถสร้างความมั่นใจ ในการตัดสินใจซื้อสัมผัสมือเท้านั้น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.11) เห็นว่าควรติดสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์การ รับรองความปลอดภัย ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐบนผลสัมที่วางจำหน่าย ขณะที่ ร้อยละ 21.32 เห็นว่าควรปรับปรุงระบบการผลิตให้ผลผลิตมีความปลอดภัย ควบคุมเกษตรกรและผู้จำหน่าย ให้ อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องแสดงป้ายหรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่ร้านค้าจำหน่ายหรือบน ผลสัมหรือบรรจุภัณฑ์อีก และผู้บริโภครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.50) เห็นว่าการระบุ แหล่งที่มา ชื่อผู้ผลิต รวมทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์นั้นมีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่ เห็นว่าควรติดสติ๊กเกอร์แสดงแหล่งที่มา ชื่อผู้ผลิต รวมทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์บนผลสัมที่วาง จำหน่าย โดยเมื่อมีปัญหาหรือต้องการติดต่อกับเจ้าของสวนโดยตรงก็สามารถทำได้ง่ายและสะดวก กว่าการระบุไว้ที่อื่นๆ

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Conditional Logit เพื่อหาฟังก์ชันอรรถประโยชน์ ทางอ้อมของผู้บริโภครที่ได้จากการตัดสินใจเลือกสัมผัสมือเท้าทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งภายใต้ สถานการณ์ที่มีชุดของคุณลักษณะของสัมผัสมือเท้าในระดับที่แตกต่างกัน 3 ทางเลือก พบว่า ปัจจัย ทางด้านคุณลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้บริโภครที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทางใด ทางเลือกหนึ่งที่มีการปรับปรุงคุณลักษณะของสัมผัสมือเท้าคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งใน ระดับที่สูงกว่าทางเลือกฐานหรือทางเลือกที่แสดงถึงสถานการณ์ปัจจุบัน แม้ราคาจะสูงกว่านั้น

ได้แก่ 1) ระดับการศึกษา (ปี) 2) รายได้ของครัวเรือน (บาท/คน/เดือน) 3) การมีผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวอยู่ในครัวเรือน 4) ความบ่อยครั้ง (ร้อยละ) ที่กังวลว่าจะได้รับอันตรายจากสารเคมีตกค้างในผลไม้ที่ซื้อมาบริโภค 5) การเห็นด้วยถ้าจะมีการผลัดภาระด้านราคาเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคเมื่อมีการปรับปรุงคุณภาพและความปลอดภัย กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าและครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนที่สูงกว่ามีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ไม่ใช่ทางเลือกฐานสูงขึ้นไป ถ้าครัวเรือนใดมีผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวอยู่ในครัวเรือน หรือถ้าผู้บริโภคมีความกังวลว่าจะได้รับอันตรายจากสารเคมีตกค้างในผลไม้ที่ซื้อมาบริโภคมากครั้งเท่าใด ก็มีโอกาสจะเลือกสูงขึ้น และผู้ที่เห็นด้วยกับการผลัดภาระด้านราคาบางส่วนเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคก็มีความน่าจะเป็นที่จะเลือกมากกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย

คุณลักษณะของส้มเขียวหวานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค คือ 1) สีผิวของส้มเขียวหวาน 2) การบ่งชี้ด้านความปลอดภัย 3) บรรจุภัณฑ์ แบบตาข่าย 4) การระบุแหล่งที่มา หรือยี่ห้อหรือชื่อ-ที่อยู่-เบอร์โทรศัพท์ เจ้าของสวน 5) สถานที่จัดจำหน่าย กล่าวคือ เมื่อสีผิวของส้มเขียวหวานเป็นสีเหลืองปนเขียว หรือสีเหลือง แล้วจะมีผลทำให้ความพึงพอใจของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจึงมีโอกาสที่ตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานที่มีสีผิวเป็นเหลืองปนเขียว หรือสีเหลือง มากกว่าสีเขียว เช่นเดียวกันถ้าส้มเขียวหวานใดมีการบ่งชี้ว่าเป็นส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัย หรือส้มเขียวหวานอินทรีย์แล้วจะทำให้ความพึงพอใจของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น มากกว่าการไม่มีการบ่งชี้ใดๆ หากมีการระบุแหล่งที่มาหรือยี่ห้อหรือชื่อ-ที่อยู่-เบอร์โทรศัพท์ เจ้าของสวน ก็ยังจะทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ส่วนบรรจุภัณฑ์แบบตาข่ายนั้นก็มีผลทำให้ผู้บริโภคมีความโอกาสตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวาน มากกว่าการใส่ถุงพลาสติก ส่วนสถานที่จัดจำหน่าย ถ้าหากเปลี่ยนสถานที่จัดจำหน่ายจากตลาดสดหรือแผงลอย ไปเป็นซูเปอร์มาร์เก็ตแล้วจะทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสตัดสินใจซื้อส้มเขียวหวานลดลง อันเนื่องมาจากผู้บริโภคมีความพึงพอใจที่ได้รับจากการซื้อส้มเขียวหวานจากตลาดสดหรือแผงลอยมากกว่า

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะของส้มเขียวหวานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค ในแต่ละกลุ่ม ตามคุณลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทางใดทางเลือกหนึ่งที่มีการปรับปรุงคุณลักษณะของส้มเขียวหวานคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งในระดับที่สูงกว่าทางเลือกฐานหรือทางเลือกที่แสดงถึงสถานการณ์ปัจจุบัน แม้ราคาจะสูงกว่า พบว่าคุณลักษณะด้านราคา การบ่งชี้ด้านความปลอดภัยของส้มเขียวหวาน (การผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์) และคุณลักษณะด้านสีผิว (สีเขียวปนเหลือง) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทุกระดับการศึกษา ขณะที่คุณลักษณะด้านการระบุแหล่งที่มา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโทเท่านั้น เช่นเดียวกับ

คุณลักษณะด้านบรรจุภัณฑ์แบบตาข่ายและคุณลักษณะด้านขนาด (ขนาดใหญ่) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโท เท่านั้น เท่านั้น ส่วนคุณลักษณะด้านรสชาติ การมีเมล็ด สถานที่จัดจำหน่าย และคุณลักษณะด้านลักษณะผิว (ผิวเนียนสวยงาม) แทบจะไม่มีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคเกือบทุกระดับการศึกษา

ในด้านรายได้พบว่า คุณลักษณะด้านราคา การบ่งชี้ด้านความปลอดภัยของส้มเขียวหวาน (การผลิตตามระบบปลอดภัยและระบบเกษตรอินทรีย์) และคุณลักษณะด้านสีผิว (สีเขียวปนเหลืองหรือสีเหลือง) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทุกระดับรายได้ คุณลักษณะด้านบรรจุภัณฑ์แบบตาข่าย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทุกระดับรายได้ ยกเว้นผู้บริโภคที่มีระดับรายได้ของครัวเรือนไม่เกิน 5,000 บาท/คน/เดือน ขณะที่คุณลักษณะด้านการระบุแหล่งที่มา ขนาด รสชาติ การมีหรือไม่มีเมล็ด สถานที่จัดจำหน่าย และคุณลักษณะด้านลักษณะผิว (ผิวเนียนสวยงาม) แทบจะไม่มีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคเกือบทุกระดับรายได้

สำหรับครัวเรือนที่มีและไม่มี ผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพหรือมีโรคประจำตัวอาศัยอยู่ด้วยนั้น พบว่าการบ่งชี้ด้านความปลอดภัยของส้มเขียวหวาน และคุณลักษณะด้านสีผิว (สีเขียวปนเหลืองหรือสีเหลือง) และราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทั้งสองกลุ่ม ขณะที่คุณลักษณะด้านการระบุแหล่งที่มา ขนาด บรรจุภัณฑ์ รสชาติ การมีหรือไม่มีเมล็ด สถานที่จัดจำหน่าย และคุณลักษณะด้านลักษณะผิว (ผิวเนียนสวยงาม) แทบจะไม่มีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคทั้งสองกลุ่ม

ส่วนด้านความบ่อยครั้ง (ร้อยละ) ที่กังวลว่าจะได้รับอันตรายจากสารเคมีตกค้างในผลไม้ที่ซื้อมาบริโภค พบว่าคุณลักษณะด้านสีผิว (สีเขียวปนเหลืองหรือสีเหลือง) และราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทุกกลุ่ม ส่วนการบ่งชี้ด้านความปลอดภัยของส้มเขียวหวาน (การผลิตตามระบบปลอดภัยและระบบเกษตรอินทรีย์) และสถานที่จัดจำหน่าย ทั้งจำหน่ายที่ร้านสะดวกซื้อและจำหน่ายที่ซูเปอร์มาร์เก็ตนั้น มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวาน ของผู้ที่มีความกังวลว่าจะได้รับอันตรายจากสารเคมีตกค้างในผลไม้ที่ซื้อมาบริโภคทุกครั้งหรือเกือบจะทุกครั้งเท่านั้น ขณะที่คุณลักษณะด้านการระบุแหล่งที่มา ขนาด บรรจุภัณฑ์ รสชาติ การมีหรือไม่มีเมล็ด และคุณลักษณะด้านลักษณะผิว (ผิวเนียนสวยงาม) แทบจะไม่มีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคทั้ง 5 กลุ่ม

นอกจากนั้น การบ่งชี้ด้านความปลอดภัยของส้มเขียวหวาน คุณลักษณะด้านสีผิว (สีเขียวปนเหลืองหรือสีเหลือง) และราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคทั้งที่เห็นด้วยและไม่

เห็นด้วยถ้าจะมีการผลกระทบด้านราคาเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคเมื่อมีการปรับปรุงคุณภาพและความปลอดภัย ส่วนคุณลักษณะด้านบรรจุภัณฑ์แบบตาข่าย การระบุแหล่งที่มา การจำหน่ายที่ซูเปอร์มาร์เก็ตนั้น มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวาน ของผู้บริโภคที่เห็นด้วยเท่านั้น ขณะที่ขนาดรสชาติ การมีหรือไม่มีเมล็ด บรรจุภัณฑ์แบบกล่อง การจำหน่ายที่ร้านสะดวกซื้อและคุณลักษณะด้านลักษณะผิว (ผิวเนียนสวยงาม) แทบจะไม่มีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม

นอกจากทราบคุณลักษณะของส้มเขียวหวานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคแล้ว ยังทำให้ทราบถึงราคาแฝงสำหรับระดับของคุณลักษณะต่างๆ และมูลค่าของส้มเขียวหวานที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่าย เมื่อคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งของส้มเขียวหวานเปลี่ยนแปลงไปได้ หรือการวัดค่าส่วนเกินการชดเชยในการปรับปรุงคุณลักษณะที่ผู้บริโภคมีความพึงพอใจสูงขึ้น (คุณลักษณะอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง) กล่าวคือ ถ้าหากส้มเขียวหวานที่วางจำหน่ายมีสีผิวเป็นสีเหลืองปนเขียวแล้วผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายมากกว่าที่เป็นสีเขียว 30.38 บาทต่อกิโลกรัม และเมื่อเป็นสีเหลืองผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายมากกว่าสีเขียว 21.76 บาทต่อกิโลกรัม ถ้าได้รับการบ่งชี้ว่าเป็นส้มเขียวหวานอินทรีย์ (ไม่ใช่สารเคมี) แล้วผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อการบริโภคส้มเขียวหวานที่ไม่มีสารเคมีตกค้างเลย 22.03 บาทต่อกิโลกรัม เช่นเดียวกับการบ่งชี้ว่าเป็นส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัย ผู้บริโภคก็มีความเต็มใจจ่ายมากกว่าส้มเขียวหวานที่ไม่มีการบ่งชี้ใดๆ 15.65 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนบรรจุภัณฑ์แบบตาข่ายนั้น ผู้บริโภคมีความยินดีที่จะจ่ายมากกว่าแบบถุงพลาสติก 7.52 บาทต่อกิโลกรัม และถ้ามีการระบุแหล่งที่มาที่ชัดเจน ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น 6 บาทต่อกิโลกรัม แต่ถ้ามีการนำส้มเขียวหวานไปจัดจำหน่ายที่ซูเปอร์มาร์เก็ต ผู้บริโภคกลับมีความเต็มใจจ่ายลดลง 5.62 บาทต่อกิโลกรัม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้าต้องการที่จะนำส้มเขียวหวาน ไปจัดจำหน่ายที่ซูเปอร์มาร์เก็ตแล้ว ควรตั้งราคาให้มีราคาสูงกว่าตลาดสดทั่วไป หรือแพงลอย หรือต้องลดราคาส้มเขียวหวานลงกิโลกรัมละ 5.62 บาท จึงจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจและตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวาน

ส่วนการประมาณค่าส่วนแบ่งตลาด สำหรับส้มเขียวหวานที่มีระบบการผลิตต่างๆ นั้น พบว่า ส้มเขียวหวานที่ทำการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ (มีการบ่งชี้ว่าเป็นส้มเขียวหวานอินทรีย์) มีโอกาสที่จะมีส่วนแบ่งการตลาดสูงสุด คือเท่ากับร้อยละ 44.30 รองลงมาเป็นส้มเขียวหวานที่ทำการผลิตตามระบบปลอดภัยและการผลิตที่ใช้สารเคมีตามปกติ โดยมีโอกาสที่จะมีส่วนแบ่งการตลาดเท่ากับร้อยละ 35.36 และ 20.34 ตามลำดับ

7.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาคุณลักษณะของส้มเขียวหวานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคนั้นพบว่า ผู้บริโภคมีความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่ตัดสินใจเลือกซื้อและมีความเต็มใจจ่ายสำหรับส้มเขียวหวานที่มีสีผิวเป็นเหลืองปนเขียวหรือสีเหลือง มากกว่าสีเขียว เนื่องจากมีความพึงพอใจมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัจฉรา (2547) ที่ได้ทำการศึกษาค่าความพอใจต่อคุณลักษณะของส้มเขียวหวานของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธี Conjoint Analysis ที่พบว่าผู้บริโภคมีความพอใจต่อส้มเขียวหวานที่มีสีผิวเป็นสีเหลืองปนส้มมากกว่าสีเขียว และราคาที่สูงขึ้นก็ส่งผลให้ความพอใจของผู้บริโภคลดลง ซึ่งก็ตรงกับผลการศึกษาในครั้งนี้ ที่ใช้วิธี Choice Experiment และไปเป็นตามทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค และการศึกษาครั้งนี้พบว่าถ้าส้มเขียวหวานใดมีการบ่งชี้ว่าเป็นส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัย หรือส้มเขียวหวานอินทรีย์แล้ว จะทำให้ความพึงพอใจของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นหรือมีความเต็มใจจ่ายมากกว่าการไม่มีการบ่งชี้ใดๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับ การศึกษาเรื่อง มูลค่าความปลอดภัยจากสารพิษของผัก : วิธีแบบจำลองทางเลือกของ สุวรรณ (2545) ที่ผักยิ่งมีความปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างมากขึ้นผู้บริโภคก็ยิ่งมีความพึงพอใจและเต็มใจจ่ายมากยิ่งขึ้นด้วย และจากการสอบถามความคิดเห็นผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างถึงความบ่อยครั้งที่กังวลว่าจะได้รับสารเคมีตกค้างเข้าสู่ร่างกายจากผลไม้ที่ซื้อมาบริโภคนั้น พบว่าผู้บริโภคมีความบ่อยครั้งที่กังวลโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 61.55 รวมถึงการประเมินความปลอดภัยในการบริโภคอาหารในแต่ละประเภทของผู้บริโภคนั้น ผู้บริโภคคิดว่าอาหารประเภทผลไม้สดนั้น ไม่มีความปลอดภัยในการบริโภคหรือคิดว่ามีสารเคมีหรือสารพิษตกค้างมากที่สุดรองจากผักสด โดยคิดว่ามีความปลอดภัยเพียงร้อยละ 40.30 เท่านั้น ขณะที่ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50) ได้ล้างส้มเขียวหวานก่อนนำไปรับประทานทุกครั้ง ผู้บริโภคกว่าร้อยละ 97.48 เห็นด้วยถ้าหากจะมีการวางแผนนโยบายกำหนดระบบการจัดการคุณภาพ และความปลอดภัยในส้มเขียวหวาน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคเอง ทำให้เกษตรกรไม่ต้องเสี่ยงอันตรายต่อสารเคมี และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งประเทศดีขึ้น ถ้าหากในการดำเนินนโยบายการจัดการคุณภาพ และความปลอดภัย จะส่งผลให้ราคาของส้มเขียวหวานที่จะวางจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.09) ก็เห็นด้วยถ้าหากจะมีการลดภาระด้านราคาบางส่วนเป็นหน้าที่ของผู้บริโภค โดยเห็นว่านโยบายดังกล่าวเกิดผลดีต่อผู้บริโภคเอง ดังนั้นผู้บริโภคควรแบกรับภาระด้านราคาด้วยโดยผู้ผลิต และรัฐบาลจะต้องเข้ามาช่วยแบกรับภาระราคาที่จะสูงขึ้นด้วย โดยเฉลี่ยแล้วผู้บริโภครู้สึกว่า รัฐบาลควรแบกรับภาระราคาที่จะสูงขึ้น (โดยเฉลี่ย) ประมาณ ร้อยละ 43.21 รองลงมาควรเป็นหน้าที่ของผู้บริโภค และผู้ผลิต (โดยเฉลี่ย) ร้อยละ 33.85 และ 22.94 ตามลำดับ

จากสถิติของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) พบว่าในปีการเพาะปลูก 2550 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกส้มเขียวหวานที่ให้ผลผลิตแล้วทั่วประเทศ 311,851 ไร่ มีผลผลิตมากถึง 757,328 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 2,428 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 11.76 บาทต่อกิโลกรัม และจากค่าส่วนเกินการชดเชยในการปรับปรุงคุณลักษณะจากส้มเขียวหวานทั่วไปเป็นส้มเขียวหวานอินทรีย์ หรือ ไม่มีสารเคมีตกค้างเลย เท่ากับ 22.03 บาทต่อกิโลกรัม นั้น ถ้ามีการดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวานและเกษตรกรเปลี่ยนระบบการผลิตจากระบบการผลิตทั่วไปเป็นระบบเกษตรอินทรีย์แล้ว ราคาผลผลิตส้มเขียวหวานอินทรีย์ที่เกษตรกรจะขายได้นั้น มีโอกาสถึงกิโลกรัมละ 33.79 บาทต่อกิโลกรัม โดยสมมติให้ราคาส้มเขียวหวานที่วางจำหน่ายในตลาดทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างจากราคาที่เกษตรกรขายได้หน้าสวน ทั้งนี้ราคาส้มเขียวหวานอินทรีย์ที่จะวางจำหน่ายในตลาดทั่วไปจะต้องไม่เกิน 33.79 บาทต่อกิโลกรัมด้วย เนื่องจากเป็นระดับราคาที่ผู้บริโภคมีความยินดีที่จะจ่าย จากมูลค่าความเต็มใจจ่ายสำหรับการบริโภคส้มเขียวหวานที่ไม่มีสารเคมีตกค้างเลยของผู้บริโภคนั้น เท่ากับ 22.03 บาทต่อกิโลกรัมและผลผลิตเฉลี่ยในปี 2550 เท่ากับ 2,428 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้นส่วนเกินการชดเชยเพื่อให้ได้ผลผลิตส้มเขียวหวานที่ไม่มีสารเคมีตกค้างเลยจะมีค่าเท่ากับ 53,489 บาทต่อไร่ ซึ่งแสดงว่างบประมาณที่รัฐบาลจะนำมาใช้ในการส่งเสริมการผลิตส้มเขียวหวานตามระบบเกษตรอินทรีย์ทั้งงบประมาณในส่วนการรณรงค์การบริโภคส้มเขียวหวานอินทรีย์ การขยายตลาด การถ่ายทอดความรู้วิชาการและเทคโนโลยี ตลอดจนมาตรการจูงใจหรือการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร ไม่ควรต่ำกว่าจำนวนนี้ ที่ถือได้ว่าเป็นระดับที่สังคมเต็มใจที่จะจ่าย

นอกจากการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้มีความปลอดภัยแล้ว การบ่งชี้หรือการแสดงวิธีการรับรองคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตส้มเขียวหวาน รวมถึงการระบุแหล่งที่มา ชื่อผู้ผลิต รวมทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์นั้นก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยผู้ประกอบการควรติดสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์การรับรองความปลอดภัย ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐและแสดงแหล่งที่มา ชื่อผู้ผลิต รวมทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์บนผลส้มที่วางจำหน่ายด้วย เพื่อสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและเมื่อมีปัญหาหรือต้องการติดต่อกับเจ้าของสวน โดยตรงก็สามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่าการระบุไว้ที่อื่นๆ นอกจากการคัดเลือกสีผิวส้มเขียวหวานที่จะวางจำหน่าย การบ่งชี้ด้านความปลอดภัยส้มและการระบุแหล่งที่มาของส้มเขียวหวานแล้ว ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคอีก 2 ประการ คือบรรจุกัมมันต์และสถานที่จัดจำหน่าย ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาก่อนการวางจำหน่ายส้มเขียวหวาน กล่าวคือผู้บริโภคมีความพึงพอใจและเต็มใจจ่าย บรรจุกัมมันต์แบบตาข่ายมากกว่าถุงพลาสติกถึง 7.52 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนสถานที่จำหน่ายส้มเขียวหวานนั้น ผู้บริโภคมีความพึงพอใจที่จะซื้อส้มเขียวหวานจากตลาดสดหรือร้านค้า

แพงลอยทั่วไปมากกว่าซูปเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งก็สอดคล้องกับการสอบถามผู้บริโภคเกี่ยวกับสถานที่ที่ซื้อส้มเขียวหวานเป็นประจำ พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วผลผลิตส้มเขียวหวานที่กลุ่มตัวอย่างซื้อมาเพื่อบริโภคเองหรือบริโภคภายในครัวเรือนรวมทั้งซื้อมาเป็นของฝากนั้น เป็นส้มเขียวหวานที่วางจัดจำหน่ายที่ตลาดสดโดยทั่วไปร้อยละ 78.02 และจากร้านค้าข้างทางร้อยละ 13.01 ที่เหลือเป็นส้มเขียวหวานที่วางจัดจำหน่ายในสถานที่ต่างๆ ดังนั้นการจะนำส้มเขียวหวานเป็นจำหน่ายที่ซูปเปอร์มาร์เก็ตควรจะมีการกำหนดราคาให้ต่ำกว่าตามตลาดสดหรือแพงลอยทั่วไป อย่างน้อย 5.62 ต่อกิโลกรัม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อส้มเขียวหวานนั้น พบว่า ปัจจัยการส่งเสริมการขายไม่ว่าจะเป็น ช่วงลดราคาของซูปเปอร์มาร์เก็ต การให้ส่วนลดหรือของแถม การให้บริการของผู้ขาย เช่น การหีบห่อ การส่งของ หรือแม้แต่การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ของตราหือ ต่างๆ นั้น มีผลต่อการตัดสินใจซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคค่อนข้างน้อย

จากผลการวิเคราะห์มูลค่าของส้มเขียวหวานที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่าย เมื่อคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งของส้มเขียวหวานเปลี่ยนแปลงไปได้ หรือการวัดค่าส่วนเกินการชดเชยในการปรับปรุงคุณลักษณะจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยในอาหารและเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อที่จะบริโภคส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัย และที่ไม่มีสารเคมีตกค้างเลยค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับผลการประมาณค่าส่วนแบ่งตลาด โดยวิธีการพิจารณาจากค่าความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้บริโภคได้รับจากการตัดสินใจเลือกส้มเขียวหวานที่มีการบ่งชี้ด้านความปลอดภัยในระดับต่างๆ ทำให้ทราบถึงอุปสงค์ของผู้บริโภคที่มีต่อส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัยนั้นมีมากกว่าส้มเขียวหวานที่มีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีตามปกติ ดังนั้นจากการศึกษาและการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคนั้น สามารถกล่าวได้ว่า การดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวานจึงมีความเป็นไปได้และมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จเนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญและเต็มใจจ่าย ในเรื่องของความปลอดภัยในส้มเขียวหวาน ตลอดจนส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัยยังมีความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าส้มเขียวหวานที่มีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีปกติอีกด้วย นอกจากนี้ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญและเต็มใจจ่าย ในเรื่องของความปลอดภัยในส้มเขียวหวานจะสามารถบอกถึงความเป็นไปได้และโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวานแล้ว คุณลักษณะด้านขนาด รสชาติ และความสวยงามของผิว ของส้มเขียวหวาน ที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคด้วยนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็สามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนได้ว่า การดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวาน มีความเป็นไปได้และมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ เกษตรกรผู้ผลิตส้มเขียวหวานบางส่วนระบุ

ว่า ส้มเขียวหวานที่ผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์นั้น จะทำให้ได้ผลผลิตส้มที่มีผิวลายสีน้ำตาล สีไม่สวยงามเหมือนอย่างส้มเคมีหรือส้มที่ผลิตตามระบบทั่วไป และส้มอินทรีย์นั้นมีรสหวานและเปรี้ยวตามธรรมชาติ ไม่เหมือนกับส้มเคมีที่มักจะมีรสหวานจัดมาก เนื่องจากมีการใช้สารเคมีสังเคราะห์ฉีดเพิ่มความหวานเข้าไป (มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, 2551) เช่นเดียวกับรายงานข่าวของ สำนักข่าวประชาธรรม (2548) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างส้มที่ใช้สารเคมีและส้มที่ใช้อินทรีย์ไว้ว่า ส้มเคมีนั้นถึงแม้ว่าจะมีผลที่สวยงามและลูกโตกว่า แต่รสชาติของส้มที่ใช้สารเคมีจะมีความแตกต่างจากส้มที่ใช้อินทรีย์อย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า คุณลักษณะด้านขนาด รสชาติ และความสวยงามของผิว นั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคด้วยนัยสำคัญทางสถิติ นั่นจึงสามารถกล่าวได้เช่นกันว่า การดำเนินนโยบายทางด้านความปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวานจึงมีความเป็นไปได้และมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ เนื่องจากคุณลักษณะของส้มเขียวหวานอินทรีย์ที่มีความแตกต่างจากส้มเคมีโดยทั่วไปนั้น ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคโดยทั่วไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพและความปลอดภัยของส้มเขียวหวานของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการทดลองทางเลือก ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะอันอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการทั้งผู้ผลิตและจัดจำหน่ายทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

7.3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ผู้ประกอบการทั้งผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายส้มเขียวหวานทั่วไปในปัจจุบัน สามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นกรอบในการกำหนดราคาส้มเขียวหวาน เพื่อให้เหมาะสมหรือใกล้เคียงกับความยินดีที่จะจ่ายของผู้บริโภคได้ โดยควรมีการคัดเลือกส้มเขียวหวานที่มีสีผิวเป็นสีเหลืองปนเขียวออกจัดจำหน่าย ควรใช้บรรจุภัณฑ์แบบตาข่าย และควรระบุแหล่งที่มาหรือยี่ห้อหรือชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ให้ชัดเจน ส่วนสถานที่จัดจำหน่ายนั้นควรเน้นที่ตลาดสดทั่วไปหรือแผงลอยมากกว่า แต่ถ้าจะนำไปจัดจำหน่ายที่ซูเปอร์มาร์เก็ต ก็ควรตั้งราคาที่ถูกลงกว่าตามตลาดสดทั่วไป และควรหลีกเลี่ยงการแวกหรือใช้สารเคลือบผิวส้ม เนื่องจากผู้บริโภคไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากการสารเคมีที่นำมาเคลือบผิวส้ม

2. เกษตรกรผู้ผลิตส้มเขียวหวานควรจะปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากแบบที่ใช้สารเคมีอยู่มาผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากผู้บริโภคปัจจุบันมีความกังวลว่าจะได้รับสารเคมีตกค้างเข้าสู่ร่างกาย และแนวโน้มที่ผู้บริโภคก็จะมีความตระหนักต่อความปลอดภัยในอาหารมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาที่พบว่าผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อที่จะบริโภคส้มเขียวหวานที่มีความปลอดภัยหรือผลิตโดยไม่ใช้สารเคมีเลยค่อนข้างมาก และจากการประมาณค่าส่วนแบ่งตลาดก็พบว่าส้มเขียวหวานอินทรีย์นั้นส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด ถ้าเกษตรกรผู้ผลิตปรับเปลี่ยนระบบการผลิตแล้วนอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคแล้ว ยังลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ตัวเกษตรกรจะได้รับจากใช้สารเคมีเองอีกด้วย ตลอดจนลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย

3. นอกจากมูลค่าความเต็มใจจ่ายสำหรับปัจจัยที่มีผลกับการตัดสินใจซื้อส้มเขียวหวานของผู้บริโภคที่จะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตมีความมั่นใจมากขึ้นแล้ว เกษตรกรก็ควรลดข้อก้ำกัในเรื่องของความสวยงามของผิว ขนาดและรสชาติของส้มเขียวหวานอินทรีย์ที่เป็นข้อด้อยกว่าส้มเขียวหวานเคมี เนื่องจากผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญในคุณลักษณะดังกล่าว

4. เกษตรกรผู้ผลิตส้มเขียวหวานอินทรีย์อยู่แล้วหรือเกษตรกรที่กำลังจะปรับเปลี่ยน ควรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับใบรับรองระบบการผลิตที่ปลอดภัยหรือระบบเกษตรอินทรีย์ และควรจะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะข้อแรก และที่สำคัญควรติดสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์การรับรองความปลอดภัย ที่ออกโดยหน่วยงานรัฐบาลบนผลส้มที่วางจำหน่ายด้วย

5. รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการผลิตส้มเขียวหวานตามระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์หรือการผลิตที่มีความปลอดภัยมากขึ้น ควรมีมาตรการในการจูงใจเกษตรกรให้ปรับเปลี่ยนระบบการผลิต อาทิเช่น 1) ควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องของความรู้ วิชาการ เกี่ยวกับผลิตที่ไม่ใช้สารเคมี 2) ควรช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องของการวางแผนการตลาด 3) ควรขยายตลาดสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่เดิม เพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกร ทั้งนี้จะต้องติดตาม ควบคุมผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายทุกระดับ ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และควรเร่งหรืออำนวยความสะดวกในการออกใบรับรองหรือสัญลักษณ์รับรองการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ หรือการผลิตที่มีความปลอดภัยให้กับเกษตรกรผู้ผลิตด้วย

6. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และหาวิธีการกำจัดศัตรูของส้มเขียวหวาน โดยไม่ใช้สารเคมี และควรหาวิธีการที่สามารถลดต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานให้ได้มากที่สุด

ถ้าหากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี การดำเนินนโยบายการผลิตทางการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีหรือระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ก็ย่อมจะประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์ต่อ

ผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งยังสามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็น การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

7.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. การสุ่มตัวอย่างและการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ของการศึกษารั้งนี้ได้จากการ สัมภาษณ์ผู้บริโภคเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ซึ่งการศึกษารั้งต่อไปเพื่อให้ได้ผล การศึกษาที่ครอบคลุม สามารถวางแผนการผลิต การตลาด ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนการ ประมาณการความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายทางด้านความ ปลอดภัยในผลผลิตส้มเขียวหวาน ได้อย่างครอบคลุม ควรเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริโภคในจังหวัดและ ภูมิภาคอื่นๆ ด้วย

2. การสัมภาษณ์ตัวอย่างควรมีความระมัดระวังในเรื่องการอธิบายคุณลักษณะหรือปัจจัย ต่างๆ ของสินค้าต่างๆ ต่อผู้บริโภคต้องมีความชัดเจน แม่นยำ ซึ่งข้อผิดพลาดดังกล่าวมีผลอย่างมาก ต่อผลการศึกษาที่ได้

3. การออกแบบทางเลือกและจัดชุดทางเลือก ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการศึกษา ด้วยวิธี Choice Experiment ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องสำรวจตลาด สอบถามพ่อค้าแม่ค้า เกษตรกรผู้ผลิต และต้องทดสอบทางเลือกและชุดทางเลือกที่กำหนดขึ้นมานั้นกับผู้บริโภค ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อ ลดปัญหาการออกแบบทางเลือกและจัดชุดทางเลือกที่ไม่เหมาะสม และไม่มีความเป็นไปได้จริง ใน เรื่องคุณลักษณะต่างๆ นั้น จะต้องเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริโภคเข้าใจได้ง่ายและสามารถแยกความ แตกต่างในแต่ละระดับได้ชัดเจน การกำหนดราคาในระดับฐานและในระดับที่สูงขึ้นนั้น นอกจาก จะดูจากค่าสถิติเฉลี่ยและพิจารณาจากคุณลักษณะของสินค้าแล้ว จะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ หลายๆ ปัจจัยไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาอยู่ในช่วงฤดูกาลหรือนอกช่วงฤดูกาล ตลอดจนพื้นที่ที่ ผู้บริโภคอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากราคาของสินค้าและการรับรู้ในเรื่องของราคาของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับ ระยะเวลาและพื้นที่ที่ผู้บริโภคอาศัยอยู่ด้วย ดังนั้นควรตั้งราคาที่สามารถใช้ได้กับผู้บริโภคทุกกลุ่ม

4. การศึกษาดูด้วยวิธี Choice Experiment ถ้าจำนวนคุณลักษณะมีจำนวนมาก จะส่งผลให้ จำนวนทางเลือกและชุดทางเลือกมีจำนวนมากขึ้นทวีคูณด้วย ซึ่งการให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือก ทางเลือกจากชุดทางเลือกจำนวนมากขึ้นทวีคูณจะทำให้ผู้บริโภคสับสนและไม่อยากตอบได้ ดังนั้นควรจะมีการแบ่งชุดทางเลือกออกเป็นหลายๆ รูปแบบ และควรระมัดระวังในการใช้ชุด ทางเลือกในแต่ละรูปแบบนั้น โดยควรให้ทุกๆ รูปแบบถูกใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริโภคในแต่ละ พื้นที่จำนวนๆ เท่าๆ กัน โดยใช้วิธีสุ่มในการใช้แต่ละรูปแบบ เพื่อป้องกันความเอนเอียงที่จะเกิดขึ้น